

December 2022

Färdplan för en fossilfri läkemedelsbransch

De forskande
läkemedelsföretagen

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Inledning	8
Global uppvärmning – ett problem som inte kan skjutas på framtiden	9
Läkemedelsbranschens åtaganden	10
Lifs klimatberäkningsverktyg	12
Uppmaningar till det offentliga	13
Lifs förslag för hållbar energi- och resursanvändning	15
Lifs förslag för samverkan kring utsläppsminskningar i sjukvården	15
Lifs förslag om ”gröna incitament” i offentlig upphandling	16
Tillsammans bidrar näringslivet till samhällets gröna omställning	16
Några goda exempel som kan ge inspiration	17
Branschinitiativ	17
AstraZeneca	17
McNeil	17
Referenser	18

Förord

År 2045 ska Sverige vara världens första fossilfria välfärdsnation. Vi lever i en tid där klimatförändringarnas effekter är påtagliga och drabbar människors hälsa och möjligheter att leva sina liv med god livskvalitet. Det finns ingen tid att förlora och alla måste bidra. Det är bra att Sverige har höga ambitioner. Vi kan gå i bräschen för utvecklingen och vara en global förebild – vi har teknologin, de finansiella resurserna och den politiska viljan. Och hela näringslivet är engagerat i arbetet för att nå Parisavtalets mål om att begränsa den globala uppvärmningen till maximalt 1,5 °C. Läkemedelsbranschen är inget undantag.

2022 blev Lif den första branschorganisationen inom Life Science i världen att ta fram ett hållbarhetsmanifest med nio löften. Ett av dem var att göra en färdplan för en fossilfri läkemedelsbransch som beskriver hur vi kan verka för att nå Sveriges klimatmål och uppfylla Parisavtalet. Färdplanen är nu klar och det är dags att börja arbeta systematiskt som en enad bransch. Genom att alla forskande läkemedelsföretag ökar takten kan vi hjälpas åt och tillsammans få effekt snabbare.

Ett av FN:s globala mål för hållbar utveckling är att alla ska ha en så god hälsa som möjligt. De forskande läkemedelsföretagens huvuduppgift är att hjälpa människor att bli friskare och hitta botemedel för sjukdomar där det idag inte finns någon behandling. I klimatkrisens spår ökar ohälsan i världen – alla hållbarhetsutmaningar hänger ihop och påverkar varandra: från miljö till hållbar, social och finansiell utveckling. Eliminerade utsläpp och fossilfrihet är också en del av välfärdsbygget och god samhällsekonomi. Som framstående forsknings- och kunskapsnation är Sverige attraktivt för investeringar. Idag är läkemedelsbranschen och hela den innovationstunga Life Science-sektorn en basnäring som står för stark export och substantiella intäkter till samhället. Sveriges gröna transformation och teknologiska kapacitet inom fossilfri produktion blir ytterligare en konkurrensfördel. Här kan Life Science-sektorn med sin högteknologiska, forskningsdrivna produktion vara pådrivande i omställningen till hållbarhet. Läkemedelsbranschen har all potential att öka bidraget till Sveriges välbefinnande och folkhälsa genom verksamhet i linje med Agenda 2030 och klimatmålen.

Anders Blanck, generalsekreterare
Lif – de forskande läkemedelsföretagen

Sammanfattning

Ett av åtagandena i Lifs hållbarhetsmanifest är att verka för en fossilfri läkemedelsbransch. I färdplanen redogör vi för hur läkemedelsföretagen arbetar för att uppfylla löftet och vilken samverkan med det offentliga som behövs för att nå Sveriges och EU:s klimatmål, och på så sätt bidra till Parisavtalets målsättning att begränsa den globala uppvärmningen till maximalt 1,5 °C.

Lifs medlemmar har en relativt stark position inom sina respektive koncerner vilket möjliggör internationell spridning av initiativ som tas i Sverige. Den svenska läkemedelsbranschen har alltså goda möjligheter att vara en inspiratör och agera pådrivande i det globala hållbarhetsarbetet, särskilt som hållbar utveckling nationellt och internationellt länge har stått högt på Sveriges agenda och alla förutsättningar för en accelerering av den gröna omställningen finns på plats här. Genom att värna och utveckla dem kan hållbar produktion bli ett starkt konkurrensmedel som attraherar företagsinvesteringar inom Life Science i Sverige, något som i sin tur skapar tillväxt och välfärd – till värde för såväl samhällsekonomin och folkhälsan som klimatet.

Omställningen till fossilfrihet är högt prioriterad av läkemedelsbranschen men i det arbetet måste alla tre aspekterna av hållbarhet vara närvarande, inte bara det miljömässiga perspektivet utan även de sociala och finansiella perspektiven. Det är så vi kan bygga en långsiktigt hållbar hälsa.

Målsättning

- Lif och våra medlemsföretag bör till 2030 ha minskat de absoluta utsläppen med 45 %*.
- År 2040 bör utsläppen ha minskat med 76 %.
- Till 2045 ska utsläppsminskningarna vara minst 86 %.
- Resterande utsläpp behöver tas bort via andra metoder som exempelvis koldioxidinfångning.

** Jämfört med 2022 som jämförelseår. Om motsvarande reduktion kan visas mot ett annat jämförelseår som används i ett enskilt bolags klimatmål anses detta uppfylla Lifs ambition.*

I färdplanen beskrivs strategin för hur arbetet ska mätas och redovisas, hur företagen ska använda en gemensam metod för inkluderingen av hållbarhet i de beslutprocesser som ger upphov till utsläpp av växthusgaser och hur utbildningsinsatser är en viktig del i arbetet för fossilfrihet. Ett nytt klimatberäkningsverktyg ska underlätta medlemsföretagens kartläggning av sina koldioxidutsläpp på en generell nivå inom bland annat transporter, inköp till verksamheten, inköp av IT-utrustning och resor.

Det mesta av läkemedelstillverkningen sker utomlands. Lifs medlemmar opererar enbart på den svenska marknaden och har liten möjlighet att direkt påverka produktionen i andra delar av världen. Därför blir det prioriterat att reducera utsläppen i den egna verksamheten i Sverige. Medlemsföretagen ska dock såklart använda sitt inflytande för att driva på omställningen i de globala koncernerna i den mån det är möjligt.

Förslag till det offentliga

Möjligheten för det offentliga att bidra till ett fossilfritt samhälle är stor. Lif har identifierat ett antal områden med hög potential att göra skillnad för klimatet och därefter tagit fram förslag som kan accelerera omställningen.

- På området hållbar energi- och resursanvändning föreslår Lif en ökad tonvikt på korrekt läkemedelsanvändning genom läkemedelsgenomgångar och förbättrad uppföljning av följsamhet till ordination. Detta kommer att påverka samhällets konsumtionsmönster och minska mängden överblivna läkemedel (idag kasseras 1 200–1 500 ton per år).
- På området samverkan kring utsläppsminskningar i hälso- och sjukvården vill Lif att läkemedel ska betraktas som en integrerad del av vårdens verksamhet och ingå i sektorns strävan mot fossilfrihet. Det finns redan en lång tradition av samarbete och flera områden där gemensamma insatser känns självklart. Ett område är kliniska läkemedelsprövningar, som när det är möjligt kan genomföras på distans för att reducera resande och koldioxidutsläpp. Ett annat är precisionsmedicin som ger allt bättre förutsättningar till skräddarsydd, tidig diagnostik och behandling – ett viktigt bidrag för att effektivisera prevention och vård vilket bidrar till minskad klimatpåverkan.
- På området incitament i offentlig upphandling föreslår Lif tydliga kravspecifikationer i upphandlingar av tjänster och produkter som utgår från både miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Vidare måste hållbarhet viktas på ett relevant sätt så att den verkligen premieras. När kravspecifikationerna för offentliga upphandlingar och inköp utvecklas och förtydligas behövs också en hårdare uppföljning så att det går att säkerställa att kraven efterlevs.

Inledning

För att svara upp mot åtagandet ”Vi verkar för en fossilfri läkemedelsbransch” i vårt hållbarhetsmanifest beskriver Lif här hur den forskande läkemedelsbranschen tillsammans med det offentliga kan skapa förutsättningar för en fossilfri läkemedelsbransch som en del i samhällsomställningen till långsiktig hållbarhet.

Lif är den svenska branschorganisationen för de forskande läkemedelsföretagen och har ca 90 medlemmar. Vi arbetar för en högkvalitativ vård och tillgång till nya behandlingar genom att stärka den svenska Life Science-sektorn i samverkan med vårdens aktörer, politiker, tjänstemän och patientföreträdare. Som branschorganisation företräder Lif sina medlemmar inom den svenska läkemedelsbranschen i branschgemensamma sakfrågor.

I mars 2022 lanserade Lif sin hållbarhetsstrategi, ett vägledande dokument i arbetet för en hållbar utveckling med nationellt och internationellt perspektiv. Strategin beskriver hur Lif och dess medlemsföretag ska uppfylla Lif's hållbarhetsmanifest. Manifestet omfattar nio åtaganden för en hållbar utveckling inom de tre områdena ”God hälsa och tillgång till läkemedel”, ”Etik och transparens” samt ”Minskad miljöpåverkan”. Åtagandena gäller för Lif och dess medlemsföretag, som alla är svenska legala enheter med verksamheter som direkt eller indirekt även når utanför Sveriges gränser. Medlemmarna åtar sig att samverka och stödja Lif och varandra i arbetet med att kontinuerligt utveckla och följa upp de områden som omfattas av hållbarhetsstrategin och manifestet samt företagens egna hållbarhetsplaner. Varje medlemsföretags plan ska också spegla manifestet.

Ett av åtagandena inom området ”Minskad miljöpåverkan” är ”Vi verkar för en fossilfri läkemedelsbransch”. Med färdplanen vill Lif tydliggöra hur branschen arbetar för att uppfylla manifestets åtagande, och redogöra för vilken samverkan med det offentliga – i form av politiker på nationell och regional nivå, myndigheter och övriga aktörer – vi anser vara nödvändig för att den svenska läkemedelsbranschen ska kunna bidra till målet om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation senast 2045. Hållbarhetsstrategin är tydlig med att sektorns hållbarhetsarbete ska grundas på vetenskaplig evidens och kontinuerliga framsteg, och detta gäller även arbetet för fossilfrihet.

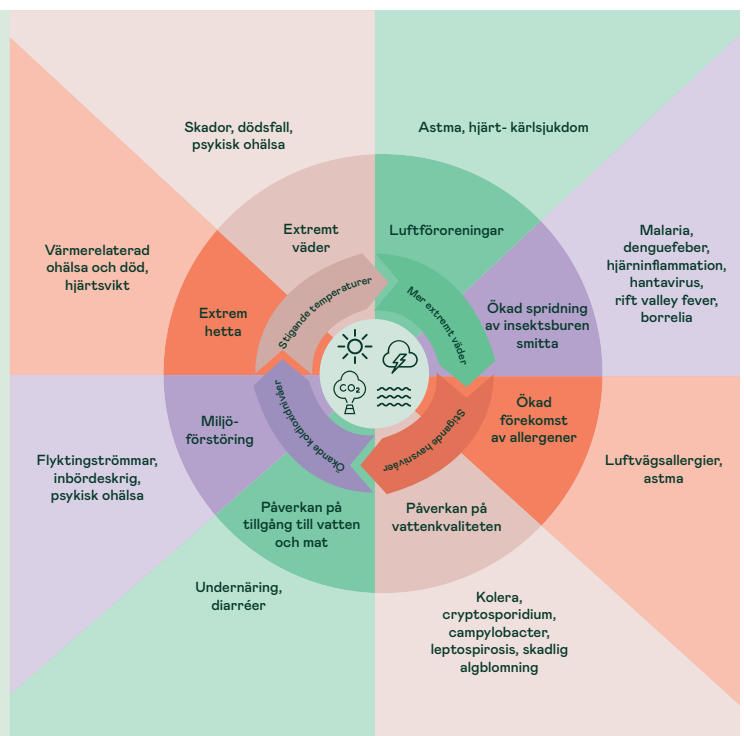
För den forskande läkemedelsbranschen är arbetet med att bekämpa och anpassa sig till klimatförändringarna högt prioriterat. Om den globala uppvärmningen inte begränsas till 1,5 °C riskerar vi möjligheten till långsiktigt hållbar hälsa för kommande generationer. Det är mycket viktigt att de sociala och finansiella hållbarhetsperspektiven också bejakas i klimatarbetet som annars ofta domineras av vilka utsläpp vi förorsakar. Att samtliga tre perspektiv integreras och samspelar med varandra är viktigt så att inte förbättringar inom ett område sker på bekostnad av andra hållbarhetsutmaningar.

Vi avser att kontinuerligt vidareutveckla färdplanen i samklang med revideringar av Lif's hållbarhetsstrategi och manifest. Dialog med intressenter, såväl inifrån Life Science-sektorn som utifrån, är en viktig komponent och vi eftersträvar en transparent hållning. Det är enbart genom samverkan och dialog som branschens positiva bidrag till en hållbar utveckling och reell nytta för samhällsomställningen kan förverkligas.

Global uppvärmning – ett problem som inte kan skjutas på framtiden

Trots att vetenskapliga rapporter gång på gång visar på de negativa effekterna av en ökad medeltemperatur på jorden fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka. I EU:s återhämtningspaket för att tackla de negativa samhällseffekterna av pandemin öronmärktes en stor del av pengarna till gröna investeringar för att accelerera utsläppsminskningarna och styra samhället mot fossilfrihet. Rysslands anfallskrig i Ukraina med efterföljande energikris i Europa samt ett försämrat ekonomiskt läge i världen har lett till utmaningar för den gröna samhällsomställningen. Samtidigt har världshändelserna satt ljuset på en av vinsterna med att arbeta för en grön omställning: ökad resiliens genom en mer oberoende energiförsörjning.

Den europeiska branschorganisationen för de forskande läkemedelsföretagen, EFPIA, har tagit fram en illustration med riskerna vid en ökad medeltemperatur på jorden. Den visar tydligt hur negativt global uppvärmning kommer att påverka möjligheterna att skapa god hälsa och välbefinnande – mål nummer 3 i Agenda 2030 och en grundläggande förutsättning för hållbar utveckling.

De forskande läkemedelsföretagen vill bidra konstruktivt till arbetet med att nå Sveriges och EU:s klimatmål. För att uppnå dessa mål behöver såväl företagen som det offentliga ta snabbare och större kliv för att motarbeta en ökad medeltemperatur och dess negativa inverkan på människor och samhällen.

Läkemedelsbranschens åtaganden

De forskande läkemedelsföretagens uppgift är att utveckla, tillverka och tillhandahålla läkemedel till nytta för patienter, hälso- och sjukvård och samhället i stort. Genom dessa aktiviteter stärker branschen tillsammans med övriga delar av Life Science-sektorn människors möjlighet till hållbar hälsa.

Lif ser stora möjligheter för branschen att bidra till hållbara samhällen inom samtliga tre hållbarhetsperspektiv – socialt, miljömässigt och ekonomiskt. Att bidra till fossilfrihet är en viktig komponent i detta arbete. Lif anser att Sverige har goda förutsättningar att driva den gröna omställningen framåt och vara ett land där företag kan minska sitt klimatavtryck i linje med Parisavtalets mål att om möjligt begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen till 1,5 °C. Vår position som framstående kunskapsnation och utbudet av en fossilfri energimix är exempel på faktorer som kan accelerera den gröna omställningen ytterligare. Svensk industri kan även framöver vara en ledande aktör inom tillverkning och produktion med ett lågt klimatavtryck. Genom att värna om de gynnsamma förutsättningarna och utveckla dem har Sverige god potential att behålla sin attraktionskraft och locka till sig företagsinvesteringar och nyetableringar som skapar tillväxt och välfärd.

Om Sverige ska vara världens första fossilfria välfärdsland senast 2045 krävs det utsläppsminskningar i storleksordningen 8 % per år. Med utgångspunkt i det är riktlinjen att Lif och våra medlemsföretag till 2030 ska ha minskat de absoluta utsläppen med 45 %, för att 2040 ha minskat dem med 76 %. Det innebär att utsläppsminskningarna till 2045 ska vara minst 86 %. Resterande utsläpp förväntas tas bort via exempelvis koldioxidinfångning eller andra metoder (varav några troligtvis ännu inte ens är utvecklade).

De forskande läkemedelsföretagen kommer att samverka och stödja Lif och varandra i det kontinuerliga utvecklingsarbetet och uppföljningen av hållbarhetsstrategin, manifestet samt företagets egna planer. Delmål och mätetal kommer att tas fram där så är möjligt för att utvärdera branschens resultat i arbetet med att bekämpa klimatförändringarna – såväl som övriga åtaganden i manifestet. Vi avser att vid vår årliga hållbarhetskonferens redovisa hur arbetet fortlöper.

I arbetet för fossilfrihet krävs ett systematiskt och vetenskapligt baserat angreppssätt. De forskande läkemedelsföretagen åtar sig att ta sig an de klimatpåverkande utsläppen med en gemensam metod för hur hållbarhet ska inkluderas i de beslutprocesser som ger upphov till utsläpp av växthusgaser. Det underlättar för branschen att skapa verklig förändring, främja transparens och jämförbarhet i arbetet för en grön omställning. Metoden bygger på fyra steg som ska leda till fossilfrihet inom scope 1, 2 och 3 i enlighet med manifestet.

Företagets utsläpp delas upp i tre olika dimensioner (scope).

Scope 1

I scope 1 ingår de utsläpp som sker direkt i den egna verksamheten. Exempelvis från produktion i egna fabriker.

Scope 2

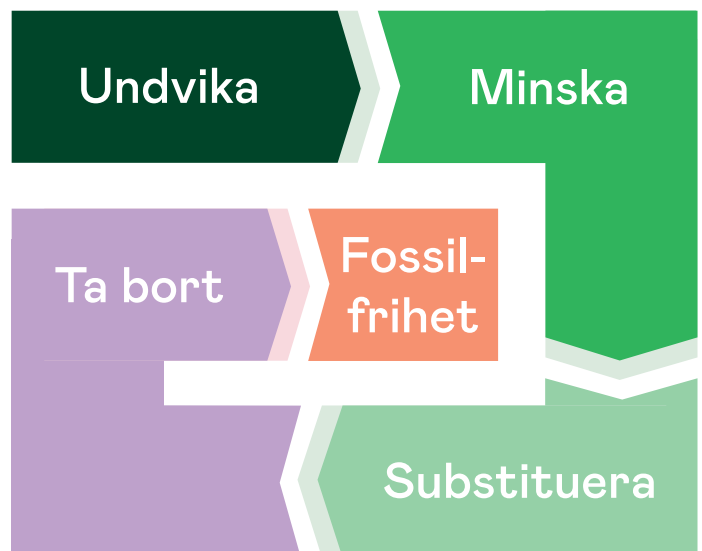
Scope 2 omfattar indirekta utsläpp från produktion av köpt el, ånga, värme och kyla som förbrukas av företaget.

Scope 3

Scope 3 omfattar alla andra indirekta utsläpp som sker i ett företags värdekedja men som företaget inte äger eller kontrollerar. Det är i scope 3 som det ofta blir mycket svårt att få en heltäckande bild. För de flesta företag är det också härifrån majoriteten av alla utsläpp kommer.

De fyra stegen är:

- Undvika – Samtliga större företagsbeslut ska undersöka möjligheten att undvika växthusgaser. Säkerställ att beslut kring design och specifikationer leder till så låga utsläpp som möjligt.
- Minska – Verksamheten ska säkerställa en effektiv användning av energi och resurser i alla steg.
- Substituera – Använd fossilfri energi och teknologi på alla områden där så är möjligt.
- Ta bort – Reducera de kvarvarande utsläppen av växthusgaser genom att investera i klimatkompensationsprojekt eller -initiativ.

Som tidigare beskrivet avser Lif att vid vår årliga hållbarhetskonferens presentera och utvärdera arbetet mot delmål och måttal som tagits fram inom Lifs manifest, strategi och färdplan. Konferensen ska skapa en plattform för att dela och sprida goda exempel och kunskap. Vi är övertygade om att en fördjupad samverkan och större förståelse för andra intressenters perspektiv ökar möjligheterna att arbeta med hållbarhetsfrågor av reell nytta för samhällsomställningen. Det är bara tillsammans som vi på allvar kan göra skillnad.

Utbildningsinsatser som anordnas av Lifs kansli och Lifs Expertnätverk för hållbar utveckling kommer att vara viktiga i arbetet. Goda initiativ och lärdomar behöver spridas inom medlemskretsen för att bygga kompetens och bidra till mer effektivt arbete.

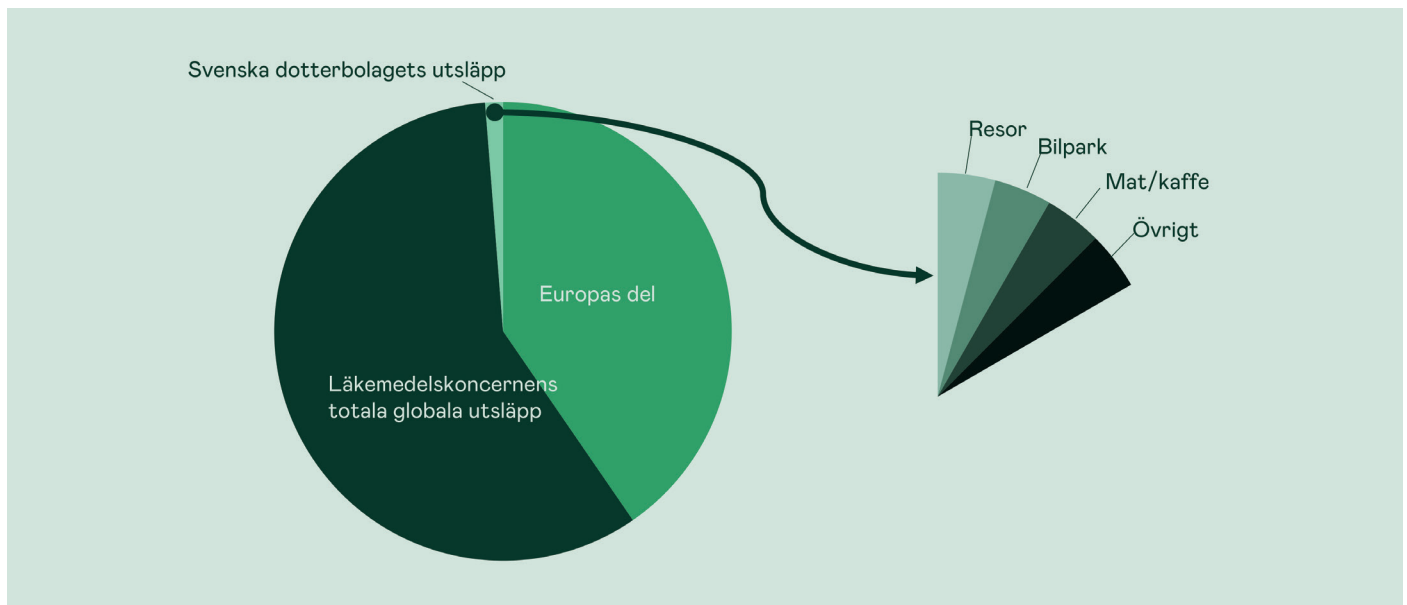
Som branschorganisation för de forskande läkemedelsföretagen vill Lif, tillsammans med samtliga medlemmar, vara starkt delaktiga i arbetet för Sveriges mål om att senast 2045 vara ett fossilfritt välfärdssamhälle. Att visa på branschens utmaningar och hur de kan övervinnas är därför av största vikt.

Lifs klimatberäkningsverktyg

Lif har parallellt med färdplanen tagit fram ett klimatberäkningsverktyg som syftar till att hjälpa medlemsföretag att kartlägga sina koldioxidutsläpp. Verktöget är anpassat för de svenska företagens nationella verksamheter och möjliggör kartläggning av koldioxidutsläpp på en generell nivå inom ett par kategorier kopplade till kärnverksamheten. Dessa omfattar bland annat transporter, inköp till verksamheten, inköp av it-utrustning och resor.

För en lyckad omställning är det av största vikt att alla företag arbetar med utsläppsreduceringar på ett strukturerat sätt. Tydliga arbets- och beräkningsmetoder är en del. Det möjliggör effektivisering av resurser och öppnar upp för jämförelser mellan företag. Att effektivisera är grundläggande för en kommersiell verksamhet och skapar konkurrenskraft. Men det är också viktigt att kunna jämföra aktiviteter som accelererat omställningen – Goda exempel” – som företagen kan anpassa till sin egen verksamhet.

Oavsett vilken negativ klimatpåverkan ett företag har är ansvaret lika stort att säkerställa att utsläppsreduceringar sker i den takt som klimatmålen kräver. Lifs medlemsföretag i Sverige har generellt begränsad möjlighet att påverka läkemedelstillverkningen då den ofta sker i andra länder. Därför blir det prioriterat att reducera utsläppen i sin egen svenska, ofta kontorsbaserade, verksamhet. Men Lifs medlemsföretag uppmuntras att driva på omställningen inom sina respektive globala koncerner så mycket som möjligt.

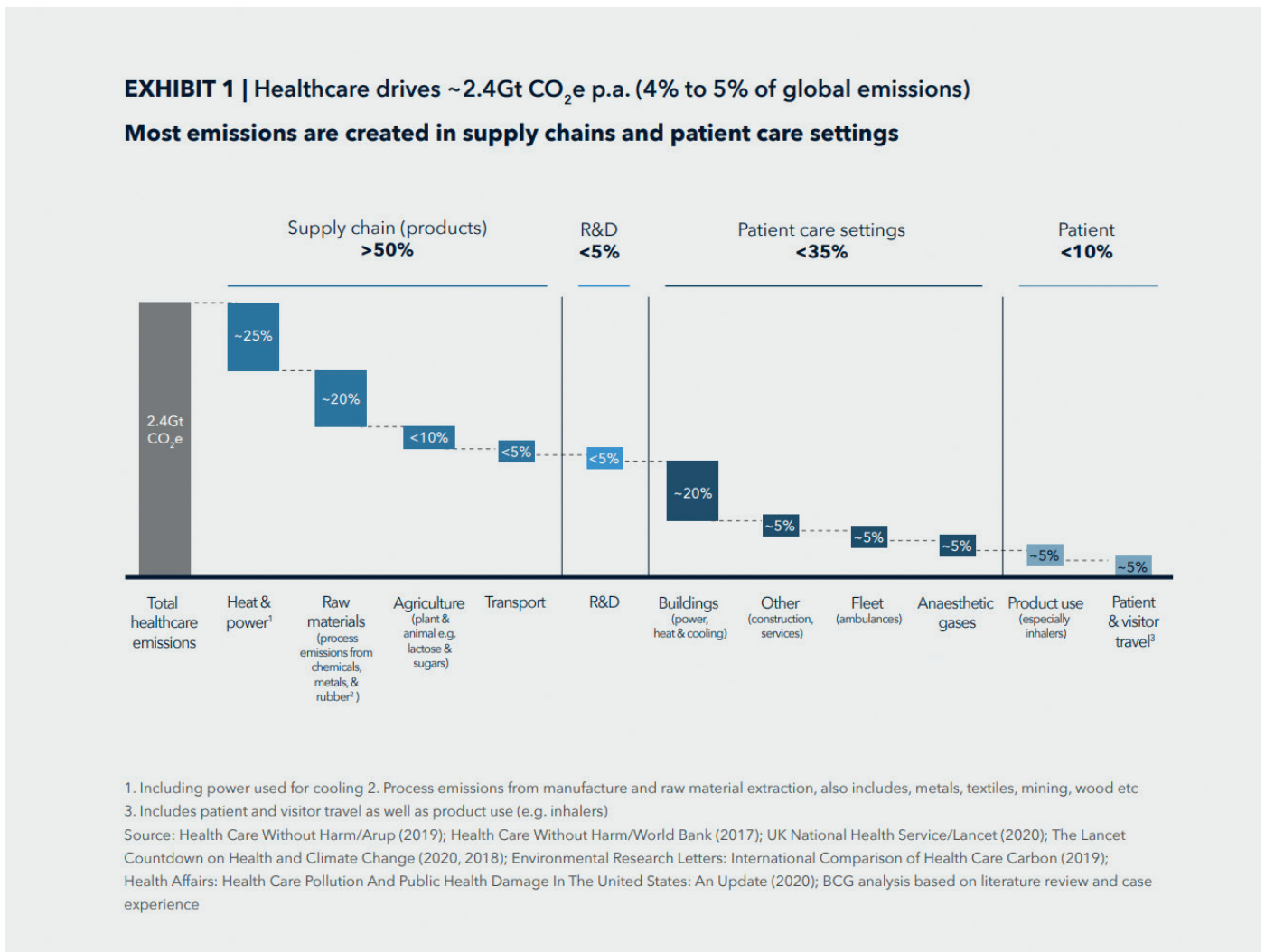
Bilden är en schematisk beskrivning av hur utsläppen i en global läkemedelskoncern kan se ut. Koldioxidutsläppen från den svenska verksamheten utgör en ytterst begränsad del av koncernens totala utsläpp, och även en ytterst begränsad del av de europeiska. Svenska initiativ och Goda exempel har dock möjlighet att spridas och leda till större utsläppsreduceringar när de implementeras brett inom koncernerna, och är därför långt ifrån betydelselösa även ur ett globalt perspektiv.

Lifs klimatberäkningsverktyg är tillgängligt för alla medlemmar men antas ha störst värde för medlemsföretag med begränsade resurser. Vår målsättning är att det ska förenkla arbetet och öka medlemsföretagens förståelse för vilka deras klimatpåverkande utsläpp är och hur de är fördelade storleksmässigt. Vi hoppas även att verktyget ska uppmuntra dem att utbyta goda exempel och stärka sin egen konkurrenskraft genom förbättrad hållbarhetsprestanda.

Uppmaningar till det offentliga

Offentliga aktörer har både ansvar och möjligheter att bidra till ett fossilfritt samhälle genom olika mekanismer som utformning av lagar, verksamhetsstyrning i offentliga företag samt genom offentlig upphandling, som 2021 omfattade ett värde av ca 800 miljarder kronor. Det motsvarar 20 % av Sveriges BNP¹, stora belopp som kan användas för att driva på förändring.

Globalt står hälso- och sjukvården i dagsläget för cirka 4–5 % av klimatutsläppen². Det finns många områden där läkemedelsbranschen och vården är integrerade och samarbetar tätt, vilket gör att en fossilfri läkemedelsbransch och en fossilfri hälso- och sjukvård går hand i hand.

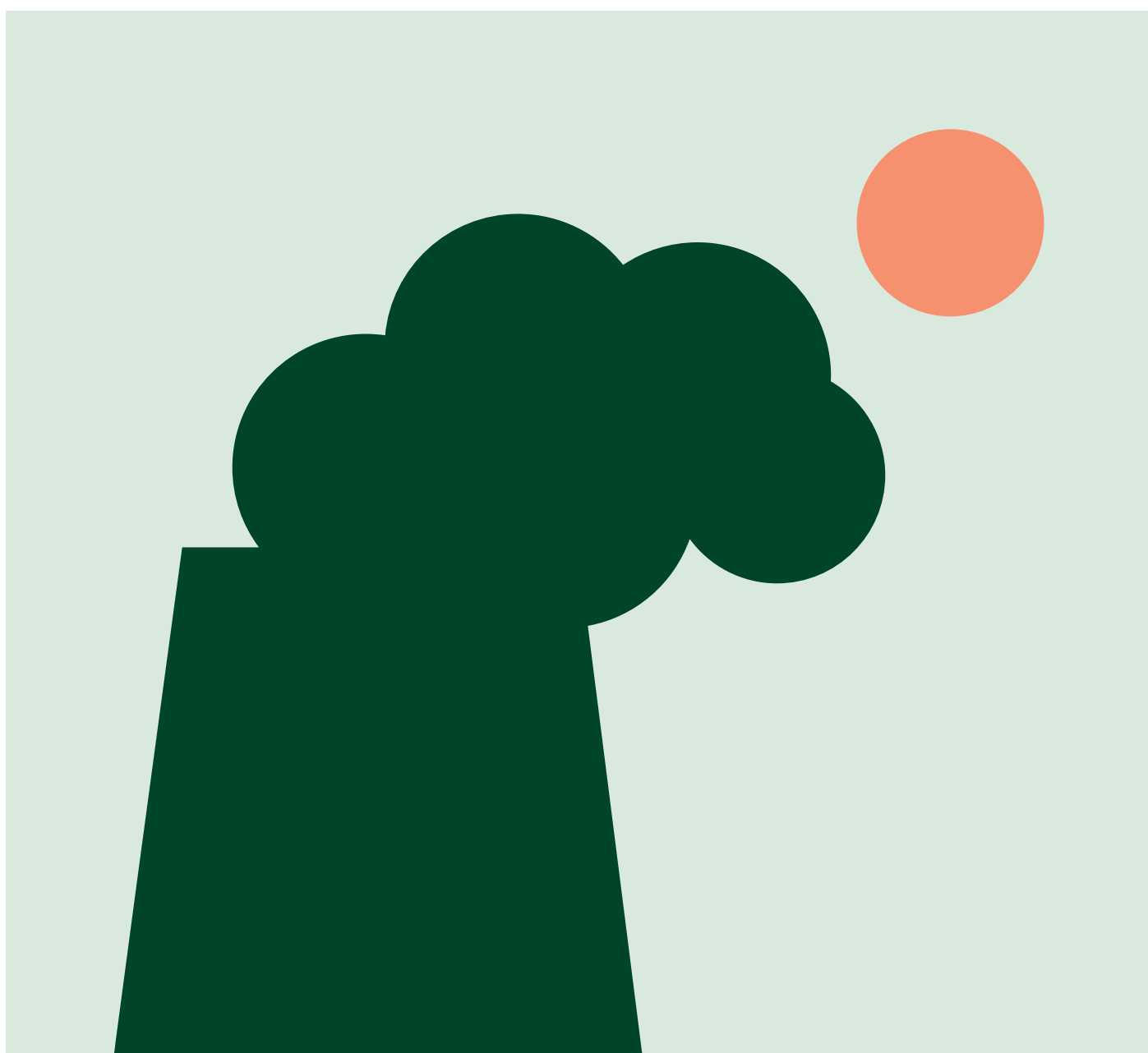
Figur 1. Sustainable Markets Initiative, Accelerating the delivery of net zero health systems.

¹ Upphandlingsmyndigheten, Om offentlig upphandling.

² Pichler, Peter-Paul, et al. "International comparison of health care carbon footprints." *Environmental research letters* 14.6 (2019): 064004.

Av hela hälso- och sjukvårdens klimatrelaterade utsläpp beräknas läkemedel stå för cirka 16–19 procent^{3, 4}. Det är en väsentlig andel och måste minska om Sverige ska vara världens första fossilfria välfärdsnation senast 2045. Oavsett procentsatsernas storlek måste läkemedelsbranschen arbeta för att minska sina utsläpp, enskilt och tillsammans med andra. Därför är det viktigt att satsningar på ny teknik och lärdomar från omställningsarbetet sprids mellan olika branscher, då insikterna kan vara värdefulla för flera aktörer. För data om läkemedelsbranschens totala utsläpp och i relation till andra branscher, se följande länk; <https://www.efpia.eu/news-events/the-efpia-view/blog-articles/how-research-pharmaceutical-companies-are-contributing-towards-tackling-global-warming>.

Lif har identifierat ett antal områden där vi har möjlighet att påverka och samverka med offentliga aktörer. För dessa har vi tagit fram förslag på förändringar som kan göra skillnad för klimatet, men de förväntas även bidra till förbättrad social och ekonomisk hållbarhet. En långsiktigt hållbar hälsa bygger, som vi tidigare påtalat, på en balans mellan de tre hållbarhetsperspektiven.

Lifs förslag för hållbar energi- och resursanvändning

För att minska utsläppen i den utsträckning som behövs för att leva upp till Parisavtalet måste energi- och resursanvändningen optimeras så långt som möjligt. Det har en koppling till samhällets konsumtionsmönster. Lif efterfrågar en ökad tonvikt på korrekt läkemedelsanvändning genom läkemedelsgenomgångar och förbättrad uppföljning av följsamhet till ordination. De 1 200–1 500 ton överblivna läkemedel som årligen lämnas in till apoteken i Sverige tyder på överförskrivning och/eller underanvändning, dvs. en förhållandevis låg följsamhet till ordination. Läkemedelstillverkning och -distribution är energi- och resursintensivt. Oanvända produkter innebär en onödig miljöbelastning samt onödiga utsläpp genom hela värdekedjan, i tillägg till onödiga kostnader inom förmånssystemet. Läkemedel som ej kommer till rätt användning skapar inte avsedd nytta utan utgör en potentiell risk för patienterna. Lif rekommenderar därför det offentliga att inledningsvis fokusera på att främja en korrekt läkemedelsanvändning samt att undersöka möjligheten att förbättra omhändertagandet av överblivna läkemedel.

Lifs förslag för samverkan kring utsläppsminskningar i sjukvården

Ambitionerna för hälso- och sjukvårdens bidrag till ett fossilfritt samhälle måste stärkas och samordnas. Lif ser gärna att läkemedel betraktas som en integrerad del av hälso- och sjukvårdens verksamhet och hela systemets strävan mot fossilfrihet. I och med de forskande läkemedelsföretagens och sjukvårdens långa tradition av samarbete känns en gemensam ansats för att bidra till ett fossilfritt samhälle självklar. Ett område för sådan samverkan är kliniska läkemedelsprövningar. Att öka andelen digitala interaktioner i läkemedelsprövningar kan reducera utsläpp av växthusgaser och samtidigt spara tid och energi för både patienterna och hälso- och sjukvården.

Precisionsmedicin är ytterligare ett område för samarbete som bör bidra med positiva effekter ur samtliga hållbarhetsperspektiv. Där går utvecklingen nu snabbt och skapar allt bättre förutsättningar att anpassa olika behandlingar, antingen på individnivå eller till bredare grupper. När det gäller prevention ökar precisionsmedicin möjligheten att tidigt upptäcka sjukdom och därmed förhindra eller mildra den. Detta är viktiga byggstenar för hållbar hälsa och stärker hälso- och sjukvårdens kapacitet till diagnostik och behandling med största möjliga effektivitet och precision. Allt med förutsättningar att bidra till minskad klimatpåverkan.

³ Malik, Arunima, et al. "The carbon footprint of Australian health care." *The Lancet Planetary Health* 2.1 (2018): e27-e35.

⁴ Eckelman, Matthew J., et al. "Health Care Pollution And Public Health Damage In The United States: An Update: Study examines health care pollution and public health damage in the United States." *Health Affairs* 39.12 (2020): 2071-2079.

Lifs förslag om ”gröna incitament” i offentlig upphandling

Offentliga upphandlingar och inköp har potential att bidra till ett fossilfritt samhälle genom att skapa starka incitament, speciellt för en bransch där kostnaden för det offentliga uppgick till 36,8 miljarder kronor under 2021⁵. Det kräver att leverantörerna får tydliga kravspecifikationer och att hållbarhet prioriteras i upphandlingarna. Uppföljning och en långsiktig finansiering är också nödvändigt.

Med tydliga kravspecifikationer i upphandlingar av tjänster och produkter konkurrerar företag på lika villkor och förutsättningar för en hög lägsta hållbarhetsnivå skapas. Det är särskilt viktigt att kravspecifikationerna utgår från ett holistiskt hållbarhetsperspektiv. Såväl miljöperspektivet som sociala parametrar som mänskliga rättigheter behöver finnas med. I upphandlingsbeslut behöver hållbarhetsparametrar ges relevant viktning för att få effekt i praktiken. Lif anser vidare att man vid utveckling av sådana hållbarhetskriterier behöver använda sig av olika tidsperspektiv. Förslagsvis kan man ha lägre krav till en början och sedan successivt höja dem. Att ta fram specifikationer blir utmanande och resurskrävande men kan bidra till uppfyllnad av 1,5 °-målet.

I takt med att kravspecifikationerna för offentliga upphandlingar och inköp utvecklas behöver uppföljningen stärkas för att säkerställa att kraven uppfylls.

Tillsammans bidrar näringslivet till samhällets gröna omställning

Avslutningsvis vill de forskande läkemedelsföretagen vara tydliga med att hela Life Science-sektorn utöver sin nära sammanlänkning med det offentliga också är starkt beroende av andra branscher för att fungera och utvecklas. Transporter, konstruktion och drift av fastigheter samt återvinning är några exempel. Det är därför angeläget att arbetet för en grön omställning inom hela näringslivet fortsatt prioriteras och accelereras. De forskande läkemedelsföretagen vill gå sida vid sida med resten av näringslivet och det offentliga i arbetet med att bekämpa den globala uppvärmningen. Lif ser stora möjligheter för den svenska läkemedelsbranschen att vara en internationell inspiratör och pådrivande kraft i det globala hållbarhetsarbetet.

⁵ Kostnad för det offentliga: Förmånskostnad + smittskyddskostnader (definierat som ATC J05) + kostnad i slutenvård – återbäring. Baserat på det totala försäljningsvärdet beräknas detta som: Försäljningsvärde – egenvård – egenavgifter – läkemedel utan förmån – återbäring.

Några goda exempel som kan ge inspiration

Avslutningsvis vill Lif lyfta några goda exempel – ett på branschnivå och två på företagsnivå – som bidrar till att skapa framtidens fossilfria läkemedelsbransch. Fler exempel på hållbarhetsarbetet inom Lif's medlemsföretag redovisas på lif.se. Ett antal av dem har direkt eller indirekt påverkan på klimatutsläppen.

Branschinitiativ

Energize är ett initiativ av tio läkemedelsföretag för att öka tillgången till förnybar energi i läkemedelsbranschens leverantörskedjor. El och värme står för 25 % av världens totala utsläpp av växthusgaser⁶. Energize erbjuder leverantörer utbildning och teknisk support för att accelerera användningen av förnyelsebara energikällor. Initiativet genomförs i samarbete med Schneider Electric som är ett ledande företag på energiområdet.

Sustainable Markets Initiative (SMI) Health Systems Task Force är ett initiativ med koppling till Energize där några av världens största läkemedelsföretag samarbetar för att reducera utsläppen av växthusgaser. Genom satsningen ska företagen uppnå utsläppsreduceringar på kort sikt som bidrar till det långsiktiga målet om en "netto-noll hälso- och sjukvård". Utsläppsreduceringarna ska bland annat uppnås genom åtgärder inom de tre prioriterade områdena värdekedjor, patientbeteenden och kliniska läkemedelsprövningar. Tillsammans vill initiativtagarna ta fram standarder för leverantörer som ger incitament att verka för fossilfrihet. Hela värdekedjan och produkternas livscykel är i fokus för initiativet och åtgärderna ska vara skalbara. Övergången till förnybar energi är ett sådant exempel.

AstraZeneca

Medlemsbolaget AstraZeneca har gjort en livscykelanalys (LCA-analys) på sina kliniska läkemedelsprövningar. Prövningarna utgör en stor del av läkemedelsutvecklingen och är en tung komponent i den dokumentation som krävs för att ett läkemedel ska bli godkänt. En LCA-analys på kliniska prövningar blir därför mycket relevant i branschens arbete för fossilfrihet. Med kunskap om utsläppen av växthusgaser i läkemedelsbranschens centrala verksamhetsdelar kan man prioritera och sätta in åtgärder.

McNeil

Lif's medlemsföretag McNeils fabrik i Helsingborg använder enbart koldioxidneutrala energikällor. Det är resultatet av ett sjuårigt arbete för att minska företagets energianvändning och miljöbelastning. I det sista steget bytte McNeil från naturgas till biogas, något som stod för cirka 25 % av de totala utsläppsminskningarna. Att utveckla samarbetet med leverantörerna av el, fjärrvärme, fjärrkyla och biogas har varit viktigt för att nå målet om koldioxidneutrala energikällor.

⁶ Världsnaturfonden, *Mänsklig påverkan*.

Referenser

Eckelman, Matthew J., et al. "Health Care Pollution And Public Health Damage In The United States: An Update: Study examines health care pollution and public health damage in the United States." *Health Affairs* 39.12 (2020): 2071–2079.

Malik, Arunima, et al. "The carbon footprint of Australian health care." *The Lancet Planetary Health* 2.1 (2018): e27-e35.

Pichler, Peter-Paul, et al. "International comparison of health care carbon footprints." *Environmental research letters* 14.6 (2019): 064004.

Sustainable Markets Initiative, Accelerating the delivery of net zero health systems.
<https://a.storyblok.com/f/109506/x/96fc198cb8/smi-hstf-executive-summary.pdf>

Upphandlingsmyndigheten, Om offentlig upphandling.
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-offentlig-upphandling/>

Världsnaturfonden, Mänsklig påverkan.
<https://www.wwf.se/klimat/mansklig-paverkan/>

Lif är branschorganisationen för de forskande läkemedelsföretagen i Sverige. Vi arbetar för en högkvalitativ vård och tillgång till nya behandlingar genom att stärka den svenska Life Science-sektorn i samverkan med vårdens aktörer, politiker, tjänstemän och patientföreträdare.

De forskande
läkemedelsföretagen